

2. světová válka a československý odboj

1. Svět

1.1. Předehra k válce

Nástup fašizmu – slabost západních demokracií - Mnichov

15. březen 1939 obsazení zbytku Československa – Protektorát Čechy a Morava, samostatný Slovenský Štát

- 7. 4. 1939 Itálie zahájila okupaci Albánie
- 28. 4. 1939 Německo vypovědělo smlouvu o neútočení s Polskem
- 22. 5. 1939 Itálie podepsala s Německem pakt o vzájemné pomoci v případě války s třetí mocností
- 23. 8. 1939 Německo a Sovětský svaz podepsaly pakt o neútočení s tajným protokolem o dělení Polska a vymezení sfér vlivu

Smlouva o neútočení mezi Německem a SSSR z 23. 8. 1939

Vláda Německé říše a vláda Svazu sovětských socialistických republik, přejíce si upevnit věc míru mezi Německem a SSSR a vycházejíce ze základních ustanovení smlouvy o neutratíte uzavřené v dubnu 1926 mezi Německem a SSSR, dohodly se o následujícím:

Článek I.

Obe Vysoké smluvní strany se zavazují upustit od jakéhokoliv násilného aktu, od jakékoli válečné akce, od vzájemného napadení, které by provedly buď samy, anebo ve spojení s jinými silami.

Článek II.

V případě, že by se jedna z Vysokých smluvních stran stala objektem válečného aktu ze strany třetí síly, neposkytne druhá Vysoká smluvní strana žádným způsobem pomoc této třetí síle.

Článek III.

Vlády obou Vysokých smluvních stran budou v budoucnosti udržovat stálý vzájemný kontakt za účelem konzultace, umožňující výměnu informací o problémech týkajících se společných zájmů.

Článek IV.

Žádná z obou Vysokých smluvních stran se nezúčastní jakéhokoliv spolčování sil, jež by přímo, či nepřímo bylo namířeno proti druhé straně.

Článek V.

Jestliže by v těch či oněch otázkách vznikly spory či konflikty mezi Vysokými smluvními stranami, budou obě strany své spory či konflikty řešit výhradně přátelskou výměnou názorů, anebo, v případě nutnosti, prostřednictvím povolaných arbitrážních komisí.

Článek VI.

Tato smlouva se uzavírá na dobu deseti let s tím, že nevypoví-li ji jedna z Vysokých smluvních stran rok před uplynutím této doby, bude platnost smlouvy automaticky prodloužena o dalších pět let...

V Moskvě 23. srpna 1939, podepsáni : *von Riebbentrop, V. Molotov*

1.2. Průběh války – základní data.

- 1.9.1939 Německo napadlo Polsko
- 3.9.1939 Velká Británie a Francie vypověděly válku Německu
- 17.9.1939 Zábor polského území Rudou armádou
- 28.9.1939 Sovětský svaz a Německo podepsaly dohodu o hranicích, která upřesnila rozdělení Polska
- 30.11.1939 Sovětský svaz zahájil válku proti Finsku. Skončila v březnu 1940
- 10. 5.1940 Winston Churchill se stal ministerským předsedou Velké Británie
- 15.-17. 6.1940 Sovětská armáda okupovala Estonsko, Litvu a Lotyšsko
- 22. června 1940 Kapitulace Francie
- srpen - říjen 1940 letecká bitva o Británii
- duben 1941 okupace Jugoslávie a Řecka
- 22.6.1941 nacistické Německo napadlo Sovětský svaz
- 14.8.1941 F.D. Roosevelt a W. Churchill podepsali Atlantickou chartu
- 7.12.1941 Japonsko přepadlo válečnou základnu USA Pearl Harbor a 8.12. vyhlásilo Spojeným státům válku

- 23. října 1942 porážka německých a italských vojsk u Al-Alameinu
- 30. ledna 1943 kapitulace 6. německé armády u Stalingradu
- 10. července 1943 americké a britské jednotky se vylodily na Sicílii
- červenec 1943 počátek bitvy u Kurska a Orla
- 8. září 1943 bezpodmínečná kapitulace Itálie
- 28. listopadu 1943 zahájena konference Velké trojky v Teheránu
- 27. ledna 1944 uvolnění blokády Leningradu
- 6. června 1944 vylodění v Normandii a otevření druhé fronty
- srpen 1944 povstání v Paříži, na Slovensku, svržení Antonesca v Rumunsku
- říjen 1944 jednání Stalina s Churchillem v Moskvě
- prosinec 1944 německá protiofenzíva v Ardenách
- leden 1945 ofenzíva Rudé armády a překročení Odry
- 4.-11. února 1945 Jaltská konference Velké trojky
- 7. března 1945 americká vojska překročila Rýn
- 12. 4.1945 zemřel prezident Spojených států F. D. Roosevelt. Jeho nástupcem se stal H.Truman
- 30. dubna 1945 A. Hitler spáchal sebevraždu
- 7. května 1945 podepsání bezpodmínečné kapitulace Německa v Remeši
- 9. května 1945 Rudá armáda v Praze
- červenec - srpen 1945 konference Velké trojky v Postupimi
- 6. srpna 1945 svržení atomové pumy na Hirošimu
- 2. září 1945 Japonsko podepsalo bezpodmínečnou kapitulaci

1.3. Antihitlerovská (antifašistická) koalice

Formování antifašistické koalice začalo již po vyhlášení války Německu Velkou Británií, kdy byla morálně a materiálně podporována USA. Po přepadení SSSR Německem v roce 1941, kdy došlo k zániku sovětsko-německého paktu, se členem koalice stal také Sovětský svaz. V červenci 1941 byla v Moskvě podepsána dohoda mezi vládami SSSR a Velké Británie o společných válečných akcích, která se stala právním základem antihitlerovské koalice. Dále byla v roce 1941 podepsána sovětsko-československá úmluva, sovětsko-polská dohoda a SSSR uznal de Gaullův Národní výbor bojující Francie. USA se formálně součástí koalice staly podpisem Atlantické charty v srpnu 1941.

Významnými kroky k posílení koalice byly britsko-sovětská smlouva o spolupráci ve i válce a americko-sovětská dohoda o vzájemné pomoci při vedení války, které byly uzavřeny v létě 1942. Koncem války byla antifašistická koalice největší a nejsilnější koalici v dosavadních dějinách. Navíc poprvé tato koalice sdružovala státy s rozdílným společenským zřízením.

Počátek válečného stavu s Německem:

Polsko 1. 9. 1939, Francie 3. 9. 1939,

Velká Británie (spolu s Austrálií, Novým Zélandem a Indií) 3. 9. 1939

Jihoafrická unie 6. 9. 1939 Kanada 10. 9. 1939

Dánsko 9. 4. 1940 Norsko 9. 4. 1940

Belgie 10. 5. 1940 Nizozemsko 10. 5. 1940 Lucembursko 10. 5. 1940

Jugoslávie 6.4. 1941, Řecko 6. 4. 1941

SSSR 22. 6. 1941

Čína 9. 12. 1941

USA 11. 12. 1941

Dominikánská republika 11. 12. 1941, Guatemala 11. 12. 1941

Haiti 11. 12. 1941, Kostarika 11. 12. 1941, Kuba 11. 12. 1941,

Nicaragua 11. 12. 1941, Panama 12. 1941, Honduras 12. 12. 1941

Salvador 11. 12. 1941

ČSR.(čs. vláda v Londýně) 17. 12. 1941

Mexiko 22. 5.1942, Filipíny 10. 6. 1942, Etiopie 1. 12. 1942, Irák 16. 1. 1943 ,

Bolívie 7. 4. 1943, Írán 9. 9. 1943,

Itálie 13. 10. 1943, Kolumbie 27. 11. 1943, Libérie 27. 1. 1944,

San Marino 21.8. 1944, Rumunsko 26. 8. 1944, Bulharsko 9. 9. 1944,

Maďarsko 31. 12. 1944,

Ecuador 2. 2. 1945, Paraguay 8. 2. 1945, Peru 12. 2. 1945, Uruguay 15. 2. 1945,

Venezuela 16. 2. 1945, Egypt 26. 2. 1945, Sýrie 26. 2. 1945,

Libanon 27. 2. 1945, Saudská Arábie 28. 2. 1945, Turecko 1.3. 1945,

Finsko 3. 3. 1945, Argentina 27. 3. 1945

Neutrální státy v Evropě během 2. světové války:

Portugalsko, Švédsko, Španělsko, Švýcarsko

1.3. Konference v Jaltě

Realita a mýtus Jalty

Často se tvrdí, že právě na konferenci Velké trojky na Jaltě došlo **k rozdělení Evropy na sféry vlivu**, které se pak jen s nepatrnými změnami držely až do konce 80. let, kdy se definitivně rozložil a zanikl sovětský mocenský blok. Tato představa však není historicky přesná. Z dokumentů jaltských jednání ji není možné přímo doložit. Daleko spíše jí odpovídá průběh a výsledky jednání mezi J. V. Stalinem a W. Churchillem v říjnu roku 1944 v Moskvě. Během jejich rozhovorů se sféry vlivu opravdu dělily, zvláště na Balkáně.

Jednání jaltské konference vycházelo z předpokladu, že vojenská aliance a politická spolupráce Velké trojky vydrží i po válce. Tento názor sdílel i americký prezident Roosevelt, který se vždy snažil udržet vzájemnou součinnost válečných spojenců. Proto se na jaltských jednáních i za jeho přispění dohodlo, že každá ze tří velmocí bude garantem míru a bezpečnosti v té oblasti, kterou je schopna mocensky ovlivnit, což zároveň znamenalo i vojensky v ní zasahovat. Pro východní a částečně i střední Evropu byl takovou mocností Sovětský svaz. Stalin požadoval, aby se v zemích, které Sovětský svaz osvobodil, nedostaly k moci protisovětské režimy a Roosevelt i Churchill s tím souhlasili. Osudově se však mylili, když soudili, že pod tímto požadavkem má sovětská politika na mysli nutnost zajistit si loajální sousedy, popřípadě spojence. Stalin si totiž omezený zájem Západu o tuto část Evropy vyložil po svém: jako nevyslovený souhlas se sovětskou dominantní mocenskou pozicí, která vedla k postupnému vytvoření bloku satelitních států SSSR.

Klíčová tedy zůstávala a zůstává otázka rozdílného výkladu a realizace jaltských spojeneckých usnesení. V deklaraci O osvobozené Evropě se hovořilo o tom, že veškeré územní změny budou projednány a realizovány až po skončení války, v souvislosti s podpisem mírových smluv. Stalinův Sovětský svaz to však nedodržel. Realizoval své územní nároky okamžitě poté, co Rudá armáda vstoupila na příslušné území. Jednalo se především o hranice mezi Polskem a SSSR. Stalin trval na tom, že východní polská území případnou SSSR zhruba v rozsahu upraveném v sovětsko-německém paktu z roku 1939! Stejně tak Sovětský svaz provedl začlenění části rumunského území (Besarábie a Bukoviny). I připojení Podkarpatské Rusi, která patřila předmnichovskému Československu, proběhlo vynuceným formálním souhlasem a za asistence Rudé armády. Sovětský svaz nečekal na mírovou smlouvu s Německem a ještě před koncem války předal německá území, ohraničená řekami Odrou a Nisou, do správy Polska jako kompenzaci za ztráty na Východě. Ostatní Spojenci s tím v Postupimi podmíněně souhlasili.

Z jaltských jednání nebyly zveřejněny dokumenty, které by výslovně potvrdzovaly ujednání o sférách vlivu. Rozhodující tedy zůstal rozdílný výklad jaltských dohod.

1.4. Celková charakteristika

Druhá světová válka byla opravdu **světovým válečným konfliktem**.

Ve srovnání s první světovou válkou, během níž se rozhodující válečné operace odehrávaly v Evropě, se tentokrát usilovně válčilo i v Asii, Africe a na všech světových oceánech. Stala se největším a nejhroznějším ozbrojeným konfliktem dosavadních dějin lidstva a ovlivnila světový vývoj na další desetiletí.

Války se přímo zúčastnilo téměř 30 států světa a nepřímo se dotkla dalších 40. (Téměř 50 států se ocitlo ve válečném stavu s jinými státy.) Na straně fašistické Osy se války zúčastnilo 10 států, z nichž v jejím průběhu 5 přešlo na stranu Spojenců. Neutralitu si udrželo 6 států a mimo konflikt zůstalo pouze 12 dalších. Plocha válčičtí zaujímala 22 milionů km², operací se zúčastnilo 110 milionů vojáků a ztráty na lidských životech dosáhly 58 milionů mrtvých a 35 milionů zraněných. Přímé válečné náklady jsou odhadovány na 950 miliard dolarů a celkové válečné škody na majetku na dalších 4000 miliard dolarů. Válka se přímo či nepřímo dotkla téměř 80 % lidstva. Odhadnout velikost kulturních a morálních škod se dosud nikdo ani nepokusil.

2. Zahraniční odboj

Po Mnichovu a po 15.březnu emigrace politiků a vojáků

2.1 Političtí představitelé

Většina politiků v čele s Benešem emigrovala na západ, kde byla posléze nejdříve v Paříži, později v Londýně vytvořena exilová vláda. Problémy s jejím uznáním. (Nejdříve pouze Československý národní výbor - uznán Francií 17.11.1939 Anglií 20.12.1939) Po usilovném jednání byla Prozatímní Československá vláda uznána Velkou Británií 21.7.1940

Představitelé KSČ v čele s Gottwaldem odešli do Moskvy. Do odboje se zapojili a navázali styk s Londýnskou vládou až po vstupu SSSR do války v roce 1941.

2.2. Vojenské jednotky

Většina vojáků emigrovala do Francie a po její porážce v roce 1940 se podařilo zajistit přelet a přeplavení čs.jednotek do Velké Británie, kde byly vytvořeny československé vojenské jednotky, především letecké, které se zúčastnily „Bitvy o Británii“. Pěší a motorizované jednotky bojovaly především na Středním východě.

Část vojáků zůstala v Polsku, po jeho porážce se dostala do sovětských internačních táborů. Po vstupu SSSR do války a zejména po jednání Beneše se Stalinem v roce 1943 byla vytvořena a samostatná československá jednotka (nejdříve pouze prapor), která se cvičila v Buzuluku. Jednotka byla sestavena z českých a slovenských exulantů, kteří se dostali do Sovětského svazu a posléze také z Čechů a Slováků žijících na sovětském území (volyňští Češi, a další). Jednotka se postupně rozšiřovala až do podoby armádního sboru. Velitelem jednotky byl Ludvík Svoboda československý důstojník, bývalý ruský legionář.

který zaznamenával rychlý hodnostní postup a sbližoval se také s moskevským vedením československých komunistů.

Po prvé byla jednotka nasazena v bitvě u Sokolova v roce 1943. Od začátku byla pod vlivem komunistů. Zúčastňovala se pak osvobozování Československa – pomoc Slovenskému národnímu povstání, nasazení v bojích o Duklu, osvobození Ostravy.

Ludvík Svoboda

Narodil se v roce 1895 v Hroznatině poblíž Třebíče. Za první světové války se dostal do ruského zajetí a následně vstoupil do československých legií v Rusku. Prošel bitvami u Zborova, Bachmače a celou pověstnou sibiřskou anabází. Dva roky po návratu strávil na otcově statku, ale od roku 1922 znovu oblékal vojenský stejnokroj. Působil mj. jako velitel praporu na Podkarpatské Rusi a učitel maďarštiny na Vojenské akademii v Hranicích. Mobilizace v září 1938 jej zastihla ve funkci velitele pěšího pluku. Po německém obsazení českých zemí a vyhlášení protektorátu se zapojil do odbojové organizace Obrana národa. Hned v červnu 1939 ale ilegálně přešel hranice protektorátu a v Polsku se připojil ke vznikající československé jednotce. Když pak v září probíhalo dělení Polska mezi Německo a SSSR, upadl Svoboda ve svém životě již podruhé do zajetí rusky, hovořících (tentokrát sovětských) jednotek.

V tuto chvíli prožil jednu extrémní životní zkušenost. Sovětská tajná policie NKVD jej považovala za nebezpečného vyzvědače a Svoboda byl odsouzen k trestu smrti. Způsob, jakým z tohoto akutního ohrožení života unikl, nasvědčuje tomu, že již v této době spolupracoval s určitými speciálními sovětskými orgány. Existují zprávy o tom, že Svoboda přemluvil své soudce, aby zavolali na jisté číslo do Kremlu. Po zavěšení telefonu se z odsouzeného stal přítelem a všichni společně zapili svůj nový vztah vodkou.

V každém případě se Svoboda v SSSR těšil silné politické podpoře. Jinak by se rozhodně nemohl stát velitelem 1. československého samostatného praporu. Válečné zkušenosti a věhlas spolu s pevným politickým zázemím jej předurčovaly k tomu, aby v první československé poválečné vládě obsadil pozici ministra národní obrany. Do vlasti se vracel s aureolou válečného hrdiny od Sokolova a Dukly. *(podle historika Jana Dobeše)*

Češi bojovali v německé armádě.

Adolf Hitler striktně odmítal i dobrovolnou účast českých jednotek, včetně českých fašistů v nacistických bojových operacích a ačkoliv nevznikla ani „česká“ jednotka SS, Češi „pod Hitlerem“ bojovali. Šlo zejména o tisíce obyvatel Slezska, kterým Němci udělili zvláštní status menšiny, takzvaných Volksdeutsche, podle nich víc příbuzných německého národa než Slovanů. V německé armádě bojovali vojáci ze smíšených manželství nebo ti obyvatelé českého příhraničí, kteří po záboru Sudet Hitlerem přijali německé občanství nebo k tomu byli donuceni.

Přesné počty těchto vojáků stejně jako jejich válečné a poválečné osudy dosud historici nezmapovali. Počet příslušníků wehrmachtu českého, slezského či smíšeného původu se odhaduje na desetitisíce. Řada Čechů skutečně bojovala na straně nacistů, i když je k tomu vedly velice různorodé důvody. Někteří se nechali takzvaně poněmčít dobrovolně a z vlastní vůle se také přihlásili do armády, další doplatili na to, že jeden z rodičů byl Němec. Řada z nich v průběhu války dezertovala a přešla na stranu protihitlerovské koalice. Podle některých studií až 20% příslušníků našich zahraničních jednotek tvořili přeběhlíci z wehrmachtu.

3. Domácí odboj

Také domácí odboj se vyvíjel v závislosti na průběhu války.

Hned po 15.březnu se začínají vytvářet odbojové skupiny.

Vojáci – Balabán, Mašín, Morávek

Sokolové, skauti a další občané

Komunisté vyčkávají

ÚVOD (Ústřední vedení odboje domácího), Obrana národa, Věrní zůstaneme!

Spojení se zahraničním odbojem napojeným na E.Beneše, po roce 1941 také na Moskevské vedení (Gottwald, Slánský, Šverma).

3.1. 17.listopad

28.říjen – rozeznání manifestace na Václavském náměstí, postřelen student Jan Opletal, zemřel 11.listopadu. Jeho pohřbu 15.listopadu se zúčastnily tisíce občanů, zejména studentů. 17.listopadu následovala brutální německá odvěta. Hned v noci na 18. listopad bylo 1200 vysokoškoláků zatčeno, 9 studentských představitelů bylo zastřeleno, ostatní byli posláni do koncentračního tábora Sachsenhausen, kde jich několik desítek zahynulo. České vysoké školy byly s okamžitou platností zavřeny, původně na 3 roky, ve skutečnosti do konce války.

3.2. Heydrich

Po vstupu SSSR do války domácí odboj zesílil – přidali se komunisté.

V září 1941 Hitler jmenoval novým říšským protektora Reinharda Hendricha

Ten se v Hitlerových intencích snažil využít vznikající situace k ovládnutí českého prostoru. Spatřoval své poslání v protektorátu jednak v okamžitých

pacifikačních úkolech, jednak v dalším vyjasnění českého národního osudu.

První úkol se snažil řešit překonáním údajné měkkosti svého předchůdce v úřade, barona von Neuratha, a přechodem k vládě tvrdého teroru. Heydrich po svém příchodu na Pražský hrad koncem září 1941 vyhlásil výjimečný stav a stanné právo, v němž se bezohledně popravovalo podle rozsudků tzv. stanných soudů - de facto policejních špiček z řad gestapa. Celkem jim padlo za oběť

úředně 437 odbojářů (a z taktických důvodů také někteří šmelináři), ve skutečnosti více. Část odsouzenců k smrti byla totiž deportována do koncentračního tábora Mauthausen, kde našla rychlou smrt, a to bez propagování na zlověstných červených vyhláškách, které byly vylepovány na nárožích, aby Čechy děsily. Vedle toho sáhl Heydrich i k sociální demagogii, když nechal zvýšit určité přídělky potravin a bot, přijímal delegace dělníků a rolníků apod. K tomu patřilo i vyvažování polévek v továrnách. Do repertoáru jeho kroků patřilo i rázné omezení protektorátní autonomie. V rámci represí zastrašil vládu, když nechal odsoudit a popravit jejího předsedu generála Eliáše. K zásadním Heydrichovým počínům patřilo potvrzení a další rozpracování strategie tzv. konečného řešení českého národního osudu, i aktuální taktika při ovládnutí českého odporu a při vytěžování válečně ekonomického potenciálu českých zemí.

Formulované a Hitlerem schválené (již v září 1940) „*konečné řešení*“ znamenalo likvidaci Čechů jako národa. Realizace tohoto řešení byla odložena až na dobu po vítězném německém válce. V době jejího trvání se mělo upřednostňovat hledisko co nejefektivnějšího využívání českého hospodářství. Heydrich tyto principy vyřízení české otázky začlenil do projektu vybudování Velkogermánské říše, k níž měly podle něj náležet také Norsko, Holandsko, Flandry, Dánsko a Švédsko. Na východě se měly hranice této proponované říše permanentně posunovat dopředu pomocí představených germanizačních valů (na způsob pobřežního obchvacování země ochrannými hrázemi a vysušování prostoru za nimi.) Touto metodou měly být uchvátena Ukrajina a část Ruska. Tamní národy měly sloužit jako podřadné, zotročené síly. Zde měla být usazena také z rasových důvodů negermanizovatelná část Čechů, která měla tam na východě a severu v podobě předáků, dozorců apod. „*plnit svou proněmeckou úlohu*“.

Celkově měli být Češi zařazeni do čtyř skupin podle rasového a politického kritéria:

- První skupina byla „*rasově dobrá a dobře smýšlející*“, zahrnující asi jednu třetinu Čechů, té se mělo dostat jakéhosi „*dobrodiní germanizace*“.
 - Drahá skupina (rovněž asi jedna třetina), „*rasou i smýšlením špatná*“, byla určena pro vzpomenuť už východ.
 - Třetí skupinu tvořili „*dobře smýšlející, ale rasově špatní*“, kteří měli být vysídleni do Říše a zbaveni možnosti plodit děti, aby vymřeli.
 - Čtvrtou skupinou byli Češi „*rasově dobří, leč špatně smýšlející*“.
- Heydrich je ohodnotil jako nejnebezpečnější ze všech, neboť je to „*rasově dobrá vedoucí vrstva schopná účinného odporu vůči německým plánům. Když selžou pokusy si tyto Čechy podřídit, bude nutno je s konečnou platností postavit ke zdi, neboť vysídlit je nemohu, protože by tam na východě vytvořili vedoucí vrstvu zaměřenou proti nám*“.

Toto „*konečné řešení*“ mělo být, jak již řečeno, odloženo až na dobu po německém vojenském vítězství. To však neznamenalo, že by se v rámci

okamžité „uklidňovací“ taktiky nemohlo v určitých bodech připravovat už během války. Šlo o rasový soupis Čechů, dílčí germanizaci české půdy, arizaci židovského majetku a na ni navazující likvidaci Židů, kterou Heydrich nejen nařídil, ale i prakticky začal uskutečňovat. (Hlavním opatřením mělo být soustředění Židů v Terezíně, kde v „ghettu za zdí“ dílem umírali a dílem byli deportováni do táborů smrti zejména do Osvětimi. Touto cestou bylo postupně zavražděno kolem 70 - 80 tisíc českých Židů, a to včetně těch, kteří se hlásili k němčině, jako např. kulturní okruh „kafkovských Židů pražských“. Specifickou součástí těchto příprav bylo decimování funkcionářů českého odboje a faktická likvidace vysokoškolského studentstva. Obojí znamenalo, že národ je zbavován své národní elity - té, které se Heydrich nejvíc obával.

V aktuální, válečné fázi ovšem šlo především o to, vyždímat z nemalých kapacit „protektorátu“ co nejvíc pro jeho válku. A to znamenalo udržet v něm klid a pořádek, aby výroba probíhala nerušeně. To vyžadovalo potlačit třeba i nejbrutálnějšími prostředky jakékoli sabotáže nebo diverze a zjevné projevy nesouhlasu. ale i nutnost „*dát přirozeně českým dělníkům nějaké to žrádlo*“, jak se Heydrich vyjádřil, „*aby mohli vykonávat svou práci*“. Ke „klidné“ denní taktice patřil i hrubý teror - ovšem jen v takové míře, aby „*Čech, ať nás miluje nebo ne... přinejmenším teď nahlížel, ... že mu může uškodit, kdo dělá povstání a klade odpor.... Čecha nezískáme - stačí dokážeme-li mu, že i když myslí na svou svobodu, je pro něj nejlepší, bude-li pracovat, neboť... tento klid a ticho potřebujeme pro konečné začlenění tohoto prostoru*“.

Tato strategie a taktika znamenala pro Čechy dilema a ošidnou léčku. Kolaborovali , nebo tiše přežívali, především dělníci, ale také umělci, inteligence, zemědělci, podnikatelé a další. Příslušníci všech vrstev národa.

Heydrichiáda

Uskutečnění Heydrichových cílů znemožnil atentát provedený 27. května 1942 československými parašutisty na základě rozhodnutí Londýna, za rozhodující pomoci domácího odboje. Po něm následovala nová vlna teroru překonávající všechny dosavadní. Německá policie a armáda prohledaly asi 5000 obcí. Podle rozsudků stanných policejních soudů bylo popraveno 1357 osob, podle poválečné výpovědi K. H. Franka až 1700, a to i jen za tzv. schvalování atentátu - někdy i s celými rodinami. Počet zlikvidovaných byl však větší. Spolu s oběťmi usmrcenými v koncentračních táborech a oběťmi v židovských transportech smrti jich bylo přibližně 5 tisíc. Zvláštním zločinem bylo vyvraždění a zlikvidování obcí Lidice a Ležáky.

3.3. Poslední fáze války

V roce 1944 domácí odboj zesílil. Vytvářejí se partyzánské oddíly z uprchlých zajatců a vězňů i z domácích obyvatel.

Na Slovensku 28.8.1944 Slovenské národní povstání.

